

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 139/07-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. augusta 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Z. D., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. M. R., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 232/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Z. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 232/01 porušené boli.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 232/01 konal bez zbytočných prietahov.

3. Z. D. priznáva finančné zadostučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Z. D. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. M. R., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 139/07-08 z 15. mája 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Z. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 232/01.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS/246/2007 doručeným ústavnému súdu 1. augusta 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„V tomto prípade sa jedná o skutkovo a právne zložitú vec, kedy sa navrhovateľka domáha vydania časti nehnuteľnosti, pričom v časti, o ktorej tvrdí, že ju odporcovia neoprávnene užívajú, je nehnuteľnosť zastavaná rodinným domom odporcov. Súd vzhľadom

na zložitosť zvažoval nariadenie znaleckého dokazovania. V súčasne dobe sa súd nachádza v štádiu, že v mesiaci júl 2007 bude nariadené znalecké dokazovanie. (...)

Prehľad úkonov vo veci 7 C 232/01

Žaloba napadla na súd 10. 05. 2001

- 1. 14. 5. 2001 - doručovanie návrhu + výzva na vyjadrenie odporcom*
- 2. 21. 02. 2005 - výzva na odstránenie väd podania*
- 3. 16. 03. 2005 - predĺženie lehoty na odstránenie väd podania na žiadosť navrhovateľky*
- 4. 15. 06. 2005 - doručovanie upraveného návrhu odporcom*
- 5. 21. 10. 2005 - pojednávanie - odročené za účelom mimosúdnej dohody na žiadosť účastníkov*
- 6. 20. 01. 2006 - pojednávanie - navrhovateľka neprítomná - odročené za účelom ohliadky*
- 7. 16. 03. 2006 - ohliadka*
- 8. 23. 04. 2007 - výzva na preukázanie majetkových pomerov za účelom zloženia preddavku na znalecké dokazovanie + výzva na predloženie okruhu otázok na znalca*
- 9. 29. 05. 2007 - uznesenie o zložení preddavku na znalecké dokazovanie*

Vyjadrenie sudcu

Predmetom sporu je určenie hranice a vydanie časti nehnuteľnosti. V konaní ide o skutkovo a právne zložitú vec. Navrhovateľka sa domáha vydania časti nehnuteľnosti v rozsahu od 0,15 do 0,30 m, celkovo okolo 7m². V časti vydania nehnuteľnosti, o ktorej tvrdí, že jej odporcovia neoprávnene zasahujú do jej vlastníctva, je nehnuteľnosť zastavaná rodinným domom odporcov. Na ohliadke na mieste samom navrhovateľka žiadala aby sa odrátalo 13 cm stavby a kompenzácia po celej dĺžke bude 24 cm v plotoch. Vzhľadom k tomu, že ide o tvrdený zásah v rozsahu 16 cm po celej dĺžke nehnuteľnosti súd zvažoval nariadenie znaleckého dokazovania a za tým účelom oslovil znalca z odboru geodézie

Ing. K., aby súdu objasnil, či znalci pri zameriavaní a vytyčovaní pozemkov pripúšťajú a počítajú aj s určitou mierou odchyliiek a či je prípustná určitá tolerancia. Po doručení otázok na znalca zo strany navrhovateľky súd dospel k záveru, že je potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Spis sa nachádza v štádiu, že v mesiaci júl 2007 bude nariadené znalecké dokazovanie.“

Ústavný súd nad rámec uvedených skutkových tvrdení o priebehu označeného konania (ktoré potvrdzuje obsah súdneho spisu vo veci, predloženého okresným súdom) zistil tieto skutočnosti:

Právny zástupca požiadal 7. marca 2005 o predĺženie lehoty na odstránenie nedostatkov podania. Okresný súd 16. marca 2005 predĺžil lehotu o 30 dní a právny zástupca sťažovateľky doručil okresnému súdu doplnený návrh na začatie konania 19. apríla 2005.

Dňa 22. septembra 2005 okresný súd určil prvý termín pojednávania vo veci na 21. október 2005, ktoré však bolo odročené na návrh právnych zástupcov účastníkov konania.

Na výzvu okresného súdu z 23. apríla 2007 ohľadom preukázania majetkových pomerov reagovali žalovaní podaním doručeným okresnému súdu 3. mája 2007, sťažovateľka a jej právny zástupca 4. mája 2007.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne

prerokovala bez zbytočných priet'ahov, ktoré je totožné s právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie. I keď tieto spory (o určenie hranice medzi pozemkami a vydanie častí nehnuteľností) je možné hodnotiť ako právne i skutkovo zložitejšie, pretože obvykle vyžadujú vykonanie rozsiahleho znaleckého dokazovania, v danom prípade však treba konštatovať, že doterajšia doba konania (návrh bol okresnému súdu doručený ešte v máji 2001) je z ústavného hľadiska neakceptovateľná aj preto, že okresný súd dosiaľ vo veci nenariadil znalecké dokazovanie a nevykonal (okrem ohliadky nehnuteľnosti) také dôkazy a procesné úkony, ktoré by viedli k jeho rozhodnutiu vo veci samej.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania podstatne neprispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci, hoci sa nezúčastnila pojednávania v januári 2006 a tiež predtým v októbri 2005 bolo pojednávanie odročené na základe jej žiadosti za účelom uzavretia mimosúdnej dohody medzi účastníkmi, pretože uvedené okolnosti vzhľadom na zistenú nečinnosť okresného súdu nemali vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania. Okresný súd nemal k správaniu sťažovateľky konkrétne námietky.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že konanie v tejto veci začalo už 10. mája 2001 a okrem zaslania žaloby žalovaným na vyjadrenie, okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky viac ako 45 mesiacov, až do 21. februára 2005, keď vyzval právneho zástupcu s'ťažovateľky na odstránenie nedostatkov jej podania z mája 2001. Ani ďalšie procesné úkony okresného súdu od tohto obdobia nesmerovali k odstráneniu stavu právnej neistoty s'ťažovateľky a do predloženia spisu ústavnému súdu (1. augusta 2007) nebolo nariadené ani znalecké dokazovanie, potreba ktorého vznikla už pri ohliadke konanej 16. marca 2006.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je vedené pod sp. zn. 7 C 232/01, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo

slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 40 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania v právnej veci sťažovateľky vedenej okresným súdom pod sp. zn. 7 C 232/01 a s poukazom na jej žiadosť o priznanie finančného zadost'učinenia ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde v požadovanej výške.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. R. Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb v znení neskorších predpisov v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a k tomu 2 x 178 Sk režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2007